

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ALTERNATİF ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME BİLGİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Determination of Levels of Primary School Teachers' Alternative Assessment and Evaluation Knowledge

Mehmet ÖZENCİ¹

Özet

Sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeylerinin belirlenmesini amaçlayan bu araştırma ilişkisel tarama modeline göre düzenlenmiştir. Araştırmanın verileri İstanbul ili Anadolu yakasında görev yapan 351 sınıf öğretmeninden, araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ve Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Bilgi Düzeyi Testi (AÖDBDT) aracılığıyla toplanmıştır. AÖDBDT 19 maddeden oluşmaktadır ve testin hesaplanan Cronbach alfa değeri .75'tir. Toplanan verilerin çözümlenmesinde frekans, yüzde ve ortalama hesaplamaları yapılmış, ortalamaların karşılaştırılmasında ise t- testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri orta seviyede bulunmuştur. Sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri cinsiyet, mezun olunan okul, kıdem, lisansüstü eğitim alma ve hizmet içi eğitime katılma değişkenlerine göre farklılaşmakta, görev yapılan okul türü değişkenine göre farklılaşmamaktadır.

Anahtar Sözcükler: ölçme ve değerlendirme, alternatif ölçme ve değerlendirme, sınıf öğretmenleri

Abstract

In this research it is aimed to determine the level of knowledge of primary school teachers' alternative assessment and evaluation according to the relational survey model. The data of the research are gathered in the Anatolian side of Istanbul from 351 classroom teachers via personal information form and Alternative Assessment and Evaluation Knowledge Level Test (AAEKL) prepared by the researcher. AAEKL is formed of 19 items and the Cronbach alpha reliability coefficient is found .75. Analyses of data are made by frequencies, percentages and means in addition comparisons' of the means are calculated with t-test, one way ANOVA. According to the results obtained from the study, the levels of primary school teachers alternative assessment and evaluation knowledge was found mid-level. Also the levels of primary school teachers' alternative assessment and evaluation knowledge differentiated as to gender, graduated school, professional seniority and the type of school the teachers are in.

Key Words: assessment and evaluation, alternative assessment and evaluation, primary school teachers

GİRİŞ

Toplumların gelişmesi veya geri kalması o toplumu oluşturan bireylerin kaliteli ve nitelikli bir biçimde yetiştirilmesiyle doğrudan ilişkilidir.

¹ Dr., Maltepe Güzin Dinçkök İlkokulu, İstanbul, mozenc38@hotmail.com

Günümüzde iyi yetişmiş bireylerden oluşan toplumlar dünyanın gelişmiş devletleri olarak yollarına devam etmektedirler. Bireylerin nitelikli olarak ve günümüz şartlarına göre yetiştirilmesi ise ancak eğitimle gerçekleşebilir.

Geçmişten günümüze eğitim kavramının birçok tanımı yapılmıştır. “Eğitim, yaygın bir biçimde, “insanın kişiliğini besleme süreci” ve “insan sermayesine yapılan yardım” olarak kabul edilmektedir. En genel anlamda “istendik davranış oluşturma ya da istendik davranış değiştirme süreci” olarak tanımlanan eğitim, toplumun süzgeçten geçirilmiş değerlerinin, ahlak standartlarının, bilgi, beceri ve birikimlerinin yeni nesillere aktarılması ile ilgilidir” (Senemoğlu, 2004, s. xxııı). Eğitimin tanımına bakıldığında girdi, süreç, çıktı ve kontrol öğelerinden oluşan bir sistem olduğu görülmektedir. Eğitim süreci sonunda istendik davranışların kazandırılıp kazandırılmadığını veya ne derece kazandırıldığını tespit etme, öğrenme güçlüklerini ortaya çıkarma, eğitim programlarının, öğretim yöntem ve tekniklerinin etkililiğini belirleme, öğrencileri yönlendirme vb. amaçların gerçekleştirilmesi eğitimin kontrol ögesi olan ölçme ve değerlendirme ile ilgilidir (Kan, 2009).

Ölçme ve değerlendirme kavramları ülkemizde birbirinin yerine, ayrı ayrı veya birleşik olarak kullanılan birbirinden farklı ama birbiriyle ilişkili iki kavramdır. Turgut’a göre ölçme, “herhangi bir niteliği gözlemlemek ve gözlem sonucunu sayılarla ya da başka sembollerle ifade etmektir. Ölçmede eşyanın, olayların veya insanların ölçmeye konu olan niteliklerinin gözlenmesi, sayılması veya bir ölçme aracıyla karşılaştırılması vardır. Ölçme işleminin sonucunda da ölçmeye konu olan niteliğin ya sayısı, ya derece ya da sıfatlarla gösterilmesi vardır” (Turgut, 1990, s. 3). Magnusson ise ölçmeyi, “geçerli görgül yollarla test edilebilecek kurallar çerçevesinde nesnelere belli özelliklere sahip oluş derecelerine göre sayılar ve semboller vermektir” şeklinde tanımlamaktadır (Magnusson, 1967; Aktaran: Kan, 2009, s. 3).

Değerlendirme kavramı çoğu zaman ölçme kavramı ile aynı anlamda kullanılmakta ve bir kavram karmaşasına yol açılmaktadır. Oysa eğitimde değerlendirme ifade ettiği anlam ve işlevselliği bakımından ölçmeden ayrılmaktadır. Bu kavram karmaşasının en önemli sebebi olarak da iki kavramın sıklıkla beraber kullanılması ve değerlendirme yapabilmek için ölçme faaliyetinin de yerine getirilmiş olmasının gerekmesidir.

TDK’nın Türkçe sözlüğünde (2012) değerlendirmenin değer biçmek ve bir şeyin özünü, önemini, nitelik ve niceliğini belirlemek anlamlarını ifade ettiği belirtilmektedir. Tekin (1996) değerlendirmenin, ölçümlerden bir anlam çıkararak ölçülen nesnelere hakkında bir değer yargısına varmak olduğunu ifade etmiştir. Özçelik’e (1998) göre değerlendirme, ölçme sonucu elde edilen özelliğin daha önceden hazırlanmış olan bir ölçütle karşılaştırılması ve ölçme sonucuyla belirlenmiş özellik hakkında bir karara varma işidir. Bu tanımlara göre, değerlendirme yapılabilmesi için ölçme sonuçlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Ölçme sonuçları olmadan herhangi bir değerlendirme yapılması mümkün değildir. Bu nedenden dolayı ölçme ve değerlendirme kavramları birlikte, bir bütün halinde kullanılmaktadır.

Ölçme ve değerlendirme eğitim ve öğretimin ayrılmaz bir parçasıdır. Programdan beklenen faydanın sağlanıp sağlanmadığı, öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarının gelişip gelişmediği ölçme ve değerlendirme aracılığıyla tespit edilir. Ölçme ve değerlendirme ile eğitim ve öğretim sürekli izlenerek ortaya çıkan hata ve problemler tespit edilerek düzeltilir. 2005 ilköğretim programında öğrenme ve öğretme stratejileri yapılandırmacı anlayışa uygun olarak öğretmen merkezli bir yapıdan öğrenci merkezli bir yapıya doğru kaymıştır (MEB, 2005). Bu yön değişikliği ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerinin de değişmesini gerektirmiştir. 1998 ilköğretim programında geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemleri uygulanırken, 2005 ilköğretim programı geleneksel ölçme ve değerlendirmenin yanında alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin de uygulanmasını istemektedir.

Geleneksel ölçme ve değerlendirme; sınav süreçleri, ölçme aracı ve puanlanması hazırlayanlar tarafından standartlaştırılmış, bundan dolayı sınavı yapan kişilerce ve farklı zamanlarda sınava girenlerin tümünde karşılaştırılabilir sonuçlara ulaşılan, her zaman aynı şekilde uygulanan ve puanlanan özdeş testlere denir (Cubertson vd., 1999 ve Curtis vd., 2002; Aktaran: Orhan, 2007). Geleneksel ölçme ve değerlendirme teknikleri yazılı ve sözlü yoklamalar, kısa cevaplı ya da çoktan seçmeli testler, doğru-yanlış testleri ve eşleştirme soruları gibi bütün öğretmenler tarafından bilinen ve sıkça uygulanan tekniklerdir.

Alternatif ölçme ve değerlendirme ise bazı kavramların yerine onlarla eş anlamlı olduğu düşünülerek kullanılmaktadır. Bazen performans değerlendirme, tamamlayıcı değerlendirme bazen de otantik değerlendirme kavramları alternatif ölçme ve değerlendirmenin yerine kullanılmıştır. Oysa bu üç kavram da birbirinden farklı anlamlar ifade etmektedir. Alıcı (2010), Çepni (2009) ve McMillan'a (2007) göre birbirinden farklı bu kavramların aynı anlama gelecek biçimde kullanılması bir kavram karışıklığına neden olmaktadır. Performans değerlendirme; öğretmenlerin gözlem ve yargılarına dayalı olarak öğrencilerin yaptıkları sunumların, oluşturdukları ürünlerin ya da sergiledikleri becerilerin değerlendirilmesidir. Performans değerlendirmede iki bölüm vardır; görev ve değerlendirmenin sistematik işleyişi (McMillan, 2007). Otantik değerlendirme ise okulda öğrenilen ile gerçek hayat arasında ilişki kurulması ve bununla ilgili uygulamaların yapılmasına yönelik faaliyetlerin oluşturulmasıdır (Çepni, 2009). Alternatif ölçme ve değerlendirme, geleneksel kâğıt ve kalem testleri ile objektif testlerin dışındaki yöntemleri kapsamaktadır (McMillan, 2007).

Genel olarak kullanılan ve bilinen alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri şunlardır:

- a) Portfolyo (Öğrenci ürün dosyası)
- b) Performans değerlendirme
- c) Proje çalışması
- d) Öz değerlendirme- Akran değerlendirme

- e) Gözlem
- f) Görüşme
- g) Tanılayıcı dallanmış ağaç
- h) Yapılandırılmış grid
- i) Kavram haritası

Ölçme ve değerlendirme ile ilgili yurt dışında yapılan araştırmalar incelendiğinde alternatif ölçme ve değerlendirme uygulamalarının öğretmenlerin bilgi eksikliği, isteksizliği, zaman yetersizliği, daha önceki ölçme ve değerlendirmeye olan inançları, kaynak ve araç-gereç yetersizliği gibi nedenlerden dolayı etkili bir biçimde hayata geçirilemediği ve ölçme ve değerlendirme boyutunun derslere tam olarak yansıtılmadığı görülmektedir (Saxe vd. 1997; Spillane ve Zeuli, 1999; Carnevale, 2006; Cavanagh, 2006; Sherin ve Drake tarihsiz, Aktaran: Bal, 2009).

Ölçme ve değerlendirme ile ilgili yurt içinde yapılan araştırmalarda; ilköğretim matematik programının ölçme ve değerlendirme boyutunun uygulanabilirlik düzeyi (Torçuk, 2008), 2005 Türkçe programının ölçme ve değerlendirme sürecinin işlevselliği (Akata, 2007), 2005 fen ve teknoloji programının ölçme ve değerlendirme ögesi (Tabak, 2007), 1998 ve 2005 programlarındaki ölçme ve değerlendirme yöntem ve teknikleri hakkındaki öğretmen ve öğrenci görüşleri (Ataman, 2007), ölçme ve değerlendirmenin öğrenmeye etkisi (Bayrak, 2007), akran ve öz değerlendirmenin uygulanabilirliği (Uysal, 2008), grid, tanılayıcı dallanmış ağaç ve kavram haritalarının biyoloji öğretiminde kullanılması (Karahana, 2007), ölçme ve değerlendirmede portfolyonun rolü (Mamur, 2009), ilköğretim birinci kademe fen ve teknoloji dersindeki ölçme ve değerlendirme uygulamasının değerlendirilmesi (Ersoy, 2008), sınıf öğretmeni adaylarının alternatif ölçme-değerlendirme yöntem ve tekniklerinin kullanımına ilişkin görüşleri (Duban ve Küçükylmaz, 2008), 4 – 5. sınıf matematik öğretim programında öngörülen ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının öğretmenler tarafından uygulanabilirliği (Birgin, 2010), sınıf öğretmeni adaylarının ölçme ve değerlendirme konusundaki bilgi düzeyleri (Birgin ve Gürbüz, 2008), sınıf öğretmenlerinin kendi algılarına göre ölçme ve değerlendirme yeterlikleri (Güneş, 2007), sınıf öğretmenlerinin 2005 öğretim programı ekseninde ölçme ve değerlendirme alanındaki yeterlilik ve görüşleri (Arda, 2009), sınıf öğretmenlerinin değerlendirme araçlarını çoklu kullanımı ve yeterlikleri (Gök ve Şahin, 2009) incelenmiştir.

Yukarıdaki araştırmalara bakıldığında ölçme ve değerlendirme ve alternatif ölçme ve değerlendirme ile ilgili araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Bu araştırmalarda da genel olarak 2005 ilköğretim programının uygulanabilirliği ve bu konu hakkındaki öğretmen görüşleri ve öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme yeterlikleri incelenmiştir. Sadece bir araştırmada öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme konusundaki bilgi düzeyleri araştırılmıştır. Bu durum incelenen araştırmalarda sınıf öğretmenlerinin

alternatif ölçme ve değerlendirme hakkında ne kadar bilgiye sahip oldukları üzerinde herhangi bir araştırma yapılmadığı göstermektedir. Eğitim sistemi işleyen çarklar şeklinde düşünüldüğünde sistemin düzgün çalışmasını sağlayan en önemli çarkın öğretmen olduğu görülecektir. Öğretmenlik mesleğinin bu kadar önemli olması öğretmenlerin sahip olması gereken niteliklerin de önemini arttırmıştır. Akçamete, öğretmenlerin sahip olması gereken niteliklerin önemini şu şekilde ifade etmiştir: “Hiçbir eğitim modeli o modeli işletecek olan, ona işlerlik kazandıracak olan personelin niteliğinin üzerinde hizmet üretemez. Elimizde en iyi program, en iyi bina ve derslikler, en iyi ders kitabı, en iyi araç-gereç de olsa onları çalıştıracak olan öğretmen yeterli değilse, tüm bunlar hiçbir işe yaramaz. Bu nedenle, bir okul ancak içindeki öğretmenler kadar iyidir denilebilir” (Akçamete, 2005, s. 6). 2005 yılında ilköğretim kademesinde program değişikliğinin gerçekleşmesi ile alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri eğitim hayatımıza girmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı da İlköğretim Kurumları Yönetmeliği 33. ve 35. maddeleri gereği geleneksel ölçme ve değerlendirme tekniklerinin yanında alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri ile de değerlendirme yapılmasını zorunlu tutmaktadır (MEB, 2013). Ancak 2005 yılı ve öncesinde mezun olan sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme ile ilgili herhangi bir eğitim almadıkları düşünülmektedir. Ayrıca yukarıda da değinildiği üzere, sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirmede ne kadar bilgi sahibi oldukları hakkında herhangi bir araştırmaya rastlanılamamasından dolayı bunu belirleyecek bir araştırmanın yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeylerinin belirlenmesi ile bu ihtiyacın giderilmesine yönelik olarak hem diğer araştırmacılara hem de Milli Eğitim Bakanlığı yetkililerine çalışma yapma (hizmet içi eğitim düzenleme vb.) imkânı doğacaktır.

Bu araştırmanın genel amacı, 2005 yılından bu zamana kadar uygulanmakta olan ilköğretim programında kullanılması ön görülen alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri ile ilgili sınıf öğretmenlerinin bilgi düzeylerinin belirlenmesidir. Bu ana amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgileri ne düzeydedir?
2. Sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri bazı demografik (cinsiyet, mezun olunan okul türü, görev yapılan okul türü, mesleki kıdem, lisansüstü eğitim alma durumu, hizmet içi eğitime katılma durumu) değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve çözümlenmesine ilişkin bilgiler verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeylerinin belirlenmesini amaçlayan bu araştırma ilişkisel tarama modeline göre düzenlenmiştir. Tarama modeli araştırmalar Karasar'ın (2005, s.77) belirttiği gibi, "geçmişte ya da halen var olan durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez". Bu araştırmada da var olan durum var olduğu şekilde betimlenmeye çalışılmış, onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmemiştir. İlişkisel tarama modeli "iki ve daha çok saydaki değişken arasındaki birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir" (Karasar, 2005, s.81). Bu araştırma, ikiden fazla değişken arasındaki farklılaşmaları incelediği için ilişkisel tarama modeline göre düzenlenmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Anadolu yakasında bulunan resmi ve özel ilköğretim okullarında görev yapan 10389 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Bu araştırmada evreni temsil edecek örneklem grubunun seçilmesinde küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Küme örneklemede, evren çoğu zaman içinde çeşitli elemanları olan, benzer amaçlı kümelerden oluşur. Araştırma, evrenden seçilen kümeler üzerinde yapılır. Evrendeki bütün kümeler tek tek (bütün elemanlarıyla birlikte) eşit seçilme şansına sahiptirler (Karasar, 2005, s.114). Buna göre, İstanbul ili Anadolu yakasındaki ilçelerden sosyo-ekonomik gelişmişliğine göre Kadıköy, Maltepe, Kartal ve Sultanbeyli ilçelerinde bulunan ilköğretim okullarının evreni temsil edebileceği düşünülmüştür. Bu ilçelerin her birinden resmi ve özel okul sayıları dikkate alınarak 7'si resmi, 1'i özel okul olmak üzere 8 okul, toplamda da 32 okul random yolla belirlenmiştir. Bu okullarda görev yapan tüm sınıf öğretmenlerinden Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Bilgi Düzeyi Testi uygulanabilen 351 sınıf öğretmeni araştırmanın verilerinin toplandığı örneklem grubunu oluşturmuştur. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine ait bağımsız değişkenler kapsamındaki özellikler aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Sınıf Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri

Cinsiyet	f	%
Kadın	230	65,5
Erkek	121	34,5
Mezun Olunan Okul		
Sınıf Öğretmenliği	222	63,2
Eğitim Fakültesi Diğer Bölümler	49	14,0
Diğer Fakülteler	80	22,8
Görev Yapılan Okul Türü		
Devlet	314	89,5
Özel	37	10,5
Mesleki Kıdem		
1-10 yıl	134	38,2
11-20 yıl	149	42,5
21 yıl ve üzeri	68	19,4
Lisansüstü Eğitim Alma		
Evet	41	11,7
Hayır	310	88,3
Hizmet İçi Eğitime Katılma		
Evet	124	35,3
Hayır	227	64,7
Toplam	351	100,0

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin %65,5'inin kadın, %34,5'inin erkek; %63,2'sinin sınıf öğretmenliği bölümünden, %14'ünün eğitim fakültelerinin diğer bölümlerinden, %22,8'inin diğer fakültelerden mezun olan; %89,5'inin devlet, %10,5'inin özel okullarda görev yapan; %38,2'sinin 1-10 yıl arası, %42,5'inin 11-20 yıl arası, %19,4'ünün 21 yıl ve üzeri kıdem sahip; %11,7'sinin lisansüstü eğitim alan; %35,3'ünün de alternatif ölçme ve değerlendirme ile ilgili hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerden oluştuğu görülmektedir. Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin içinde; bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlerden, sınıf öğretmenliği bölümü mezunlarının diğer bölüm mezunlarından, devlet okulunda

çalışanların özel okulda çalışanlardan, 11–20 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin diğer kıdeme sahip öğretmenlerden fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin çok azının lisansüstü eğitim aldığı ve yaklaşık üçte birinin de alternatif ölçme ve değerlendirme ile ilgili hizmet içi eğitime katıldığı görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Yapılan bu araştırmada veriler araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ve Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Bilgi Düzeyi Testi” ile toplanmıştır. Veri toplama araçları ile ilgili ayrıntılı bilgiler aşağıda verilmiştir.

Kişisel Bilgi Formu

Sınıf öğretmenlerinin demografik özelliklerini belirlemek amacıyla hazırlanan form; cinsiyet, mezun olunan okul, görev yapılan okul türü, mesleki kıdem, lisansüstü eğitim alma durumu ve alternatif ölçme ve değerlendirme ile ilgili hizmet içi eğitime katılma durumu olmak üzere 6 bağımsız değişkenden oluşmaktadır.

Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Bilgi Düzeyi Testi

Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Bilgi Düzeyi Testi (AÖDBDT) araştırmacı tarafından hazırlanan ve sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri hakkındaki bilgi düzeylerini ölçen bir testtir. Bilgi testi hazırlanmadan önce ilgili literatür (Alıcı, 2010; Arda, 2009; Ataman, 2007; Atılğan, 2009; Bahar, Nartgün, Durmuş & Bıçak, 2009; Bal, 2009; Birgin, 2010; Çalışkan, 2009; Çepni, 2009; Güneş, 2007; Maral, 2009; MEB, 2005; Orhan, 2007; Okur, 2008) taranarak öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri ile ilgili asgari düzeyde bilmesi gereken içerik tespit edilmiştir. İçerik tespiti yapıldıktan sonra soru tipi seçimi yapılmış ve soru havuzu oluşturulmuştur. Soru tipi olarak uygulamada kolaylık sağlaması ve öğretmenlerin sıkılmadan kolayca cevap verebilmesi amacıyla doğru-yanlış ve çoktan seçmeli test maddelerinin uygulanması gerektiği düşünülmüştür. Soru havuzuna ilk önce 2005–2011 yılları arasında uygulanmış olan KPSS Eğitim Bilimleri testlerinden alternatif ölçme ve değerlendirmeye ilgili olan 22 adet çoktan seçmeli soru seçilerek eklenmiştir. Ayrıca araştırmacı tarafından 23 adet çoktan seçmeli soru ve 60 adet de D-Y maddeli soru yazılarak soru havuzuna eklenmiştir. Böylece 105 adetlik soru havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan soru havuzundaki sorular ilk uzman görüşü alınmasından sonra 62 soruya düşmüştür. Bu 62 soru ile daha önceden belirlenmiş olan “alternatif ölçme ve değerlendirme ile ilgili içerik” ve MEB’in (2008) hazırlanmış olduğu öğretmenlerin yeterlik alanları-performans göstergeleri bir belirtke tablosu hazırlanarak eşleştirilmiştir. Daha sonra bir uzman görüşü daha alınarak soru havuzundan çoktan seçmeli 9 adet, D-Y maddeli 19 adet soru seçilerek Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Bilgi Düzeyi Testi hazırlanmıştır.

28 sorudan oluşan test ilk etapta örneklem olarak belirlenen 110 sınıf öğretmenine uygulanmıştır. Uygulama sonucunda elde edilen verilerin analizi sonucunda testin hesaplanan Cronbach alfa değeri .708'dir. Testte güvenilirliği düşüren 5 adet soru çıkarılarak tekrar analiz yapıldığında hesaplanan Cronbach alfa değeri .734 olarak bulunmuştur. Büyüköztürk'e (2006) göre hesaplanan güvenilirlik katsayısının .70 ve üzeri olması test puanlarının güvenilirliği için genel olarak yeterlidir.

Ayrıca testin iç tutarlılığının hesaplanmasında bir başka yöntem, testin toplam puanlarına göre oluşturulan alt %27 ve üst %27'lik grupların madde ortalama puanları arasındaki farkların ilişkisiz grup t-testi ile sınanmasıdır. Gruplar arasında farkların anlamlı çıkması testin iç tutarlılığının bir göstergesidir. Analiz sonuçları test maddelerinin ölçülen özellik bakımından ne düzeyde ayırt ettiğini gösterir (Büyüköztürk, 2006). Bu nedenle testin toplam puanlarına göre oluşturulan alt %27 ve üst %27'lik grupların madde ortalama puanları arasındaki farklar ilişkisiz grup t-testi ile sınanmıştır. Yapılan analiz sonucunda gruplar arası farkı anlamsız çıkan 4 adet test maddesi daha testten çıkarılmıştır. Testin bu haliyle yapılan analizi sonucunda hesaplanan cronbach alfa değeri .750 olarak bulunmuştur. Testten 9 adet D-Y sorusunun atılması ile test 9 adet seçmeli 10 adet D-Y ve toplamda 19 sorudan oluşan bir test haline gelmiştir. 19 sorudan oluşan testin toplam puanlarına göre oluşturulan alt %27 ve üst %27'lik grupların madde ortalama puanları arasında hesaplanan p anlamlılık değerleri tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Testi Oluşturan Maddelerin Cronbach Alfa Katsayıları ile Madde Ayırt Edicilik İçin Hesaplanan p Anlamlılık Değerleri

Maddeler	Madde Silinirse Cronbach Alpa Katsayıları	Madde Ayırt Edicilik p Anlamlılık Değerleri
Soru 1	.734	.000
Soru 2	.747	.000
Soru 3	.743	.000
Soru 4	.749	.004
Soru 5	.744	.001
Soru 6	.725	.000
Soru 7	.743	.000
Soru 8	.743	.000
Soru 9	.734	.000
Soru 10	.757	.027
Soru 11	.739	.000
Soru 12	.730	.000
Soru 13	.746	.000
Soru 14	.747	.005

Soru 15	.725	.000
Soru 16	.731	.000
Soru 17	.736	.000
Soru 18	.741	.000
Soru 19	.737	.000

Tablo 2’de testin güvenirlik analizi sonucunda testte kalmasında karar verilen soruların Cronbach alpha ve madde ayırt edicilik p anlamlılık değerleri verilmiştir. Soruların Cronbach alpha değerlerine bakıldığında hiçbir maddenin silinmesine gerek olmadığı, çünkü maddelerin silinmesinin güvenilirliği yükseltmeyeceği görülmektedir. Ayrıca madde ayırt edicilik değerleri incelendiğinde soruların ayırt edici olduğu görülmektedir.

Test geliştirme sürecinin ardından 19 sorudan oluşan testin öğretmenlere uygulanmasından sonra değerlendirilmesi sırasında her doğru cevaba 1 puan, yanlış cevaba ise 0 puan verilmiştir. Tüm soruları doğru cevaplayan bir öğretmen testten 19 puan, yanlış cevaplayan öğretmen ise 0 puan almıştır. Testten alınan puanlara göre alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyi aralıkları tespit edilmiştir. Buna göre 0–6 arası soruyu doğru cevaplayan yetersiz, 7–13 arası soruyu cevaplayan orta, 14–19 arası soruyu doğru cevaplayan öğretmen ise yeterli bilgi düzeyine sahiptir.

Verilerin Toplanması

Araştırmacı tarafından hazırlanan AÖDBDT yasal izinler alındıktan sonra örneklem olarak belirlenen öğretmenlere uygulanmıştır. Öğretmenlere test uygulanmadan önce okul idarecilerine izinler gösterilmiş ve onların da onayı alınmıştır. Testin uygulanması genel olarak uzun teneffüs olan beslenme teneffüsünde gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlere araştırma hakkında genel bilgiler verilmiş, araştırmada bireysel veri kullanılmayacağı hatırlatılmış ve AÖDBDT öğretmenlere dağıtılmıştır. Testler araştırmacı gözetiminde doldurulmuştur. 500 adet çoğaltılan testlerden 120 tanesi geri gelmemiş ve 29 adet test ise eksik doldurma, sürekli aynı seçeneği işaretleme gibi nedenlerden dolayı analize alınmamıştır. Gerekli şartları taşıyan 351 adet test analize alınmıştır. Testler 2012 yılı Ocak ve Şubat aylarında uygulanmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırma verilerinin toplanmasında kullanılan “Kişisel Bilgi Formu” ve “AÖDBDT”den elde edilen veriler SPSS 15.0 paket programı ile çözümlenmiştir. Veriler programa girildikten sonra program kullanılarak toplam puan hesaplatılmış ve analiz sürecine geçilmiştir. Çalışmada frekans, yüzde ve ortalama hesaplamaları yapılmış, ortalamaların karşılaştırılmasında ise t- testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Yapılan analizlerde en az .05 anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır. Analiz süreçleri kullanılan istatistiksel teknikler aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır:

1. Kişisel bilgilerin analizinde frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır.

2. AÖDBDT'nin tüm maddelerinin güvenilirlik katsayıları Cronbach alfa formülüyle hesaplanmıştır. Burada Cronbach alfa formülünün kullanılmasının sebebi testin çok boyutlu olmasıdır.

3. AÖDBDT'den alınan puanların cinsiyet, medeni durum, görev yapılan okul türü, lisansüstü eğitim durumu, alternatif ölçme ve değerlendirme ile ilgili hizmet içi programa katılma durumu değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığını test etmek amacıyla bağımsız gruplar t-testi yapılmıştır. Bağımsız gruplar t-testi iki kategorili değişkenin kategorilerinin ortalamalarının karşılaştırılmasında, bağımsız değişkenlerdeki kategorilerin örneklem sayısının genel kabul gören 30 ve üzeri olduğu durumlarda kullanılır (Green ve Salkind, 2005; Aktaran: Dünder, 2008).

4. AÖDBDT'den alınan puanların mezun olunan okul ve mesleki kıdem değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığını test etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Bağımsız değişkendeki kategori sayısının üç ve daha fazla olduğu durumlarda yapılacak kategorilerin ortalamalarının karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmaktadır (Morgan, Leech, Gloeckner ve Barret, 2004; akt. Dünder, 2008). Tek yönlü varyans analizinin (ANOVA) anlamlı çıktığı durumlarda gruplar arası farkın kaynağını tespit etmek amacıyla post hoc çoklu karşılaştırma teknikleri yapılmıştır. Hangi post hoc tekniğinin uygulanacağına karar vermek amacıyla Levene's Varyansların Homojenliği Testi yapılmıştır. Levene's Varyansların Homojenliği Testinin anlamlı çıktığı durumlarda Dunnett's C, anlamsız çıktığı durumlarda ise Scheffe ve LSD post hoc çoklu karşılaştırma teknikleri uygulanmıştır.

BULGULAR

Sınıf Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Bilgi Düzeylerine İlişkin Bulgular

Tablo 3'te sınıf öğretmenlerinin AÖDBDT'den aldıkları puanların aritmetik ortalama ve standart sapma puanları verilmiştir.

Tablo 3. Sınıf Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Bilgi Düzeylerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

	\bar{x}	ss
Sınıf Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Bilgi Düzeyleri	8.64	3.51

Tablo 3'te görüldüğü gibi, sınıf öğretmenlerinin Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Bilgi Düzeyi Testi'nden (AÖDBDT) aldıkları puanların aritmetik ortalaması 8.64'dür. AÖDBDT'den alınabilecek puanlar ve bunların düzey karşılıkları düşünüldüğünde öğretmenlerin bilgi düzeylerinin orta

düzeyde olduğu görülmektedir. Ancak orta düzeyin puan aralığının 7-13 arası olduğu düşünüldüğünde, öğretmenlerin bilgi düzeyi ortalamalarının yeterli düzeye değil yetersiz düzeye daha yakın olduğu görülmektedir.

Sınıf Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Bilgi Düzeylerinin Bazı Demografik (cinsiyet, mezun olunan okul türü, görev yapılan okul türü, mesleki kıdem, lisansüstü eğitim durumu, hizmet içi eğitim alma durumu) Değişkenlere Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular

Tablo 4'te sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşma durumuna ilişkin t-testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4. Sınıf Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Bilgi Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu İle İlgili t- Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	t- Testi		
				t	sd	p
Kadın	230	9.25	3.47	4.60	349	,000
Erkek	121	7.49	3.30			

Tablo 4'e göre sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri cinsiyet değişkenine göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermektedir. [$t_{(349)}=4.60, p<.01$]. Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında, bayan öğretmenler ($\bar{x}=9.25$) erkek öğretmenlere ($\bar{x}=7.49$) göre alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyi açısından daha yeterli görünmektedir. Bu sonuca göre cinsiyet değişkeninin sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri üzerinde belirleyici bir faktör olduğu söylenebilir.

Tablo 5a-b-c'de sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeylerinin mezun olunan okul değişkenine göre farklılaşma durumuna ilişkin Anova sonuçları verilmiştir.

Tablo 5a. Sınıf Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Bilgi Düzeylerinin Mezun Olunan Okul Değişkenine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Mezun Olunan Okul	n	\bar{x}	ss
Sınıf Öğretmenliği	222	9.15	3.52
Eğitim Fakültesi Diğer Böl.	49	7.92	3.42
Diğer Fakülteler	80	7.66	3.27
Toplam	351	8.64	3.51

Tablo 5a'da görüldüğü gibi, sınıf öğretmenliği bölümü mezunu sınıf öğretmenlerinin AÖDBDT'den aldıkları puan ortalamaları $\bar{x} = 9.15$ eğitim fakültelerinin diğer bölümlerinden mezun olan sınıf öğretmenlerinin AÖDBDT'den aldıkları puan ortalamaları $\bar{x} = 7.92$, diğer fakültelerden mezun olan sınıf öğretmenlerinin AÖDBDT'den aldıkları puan ortalamaları $\bar{x} = 7.66$ 'dır.

Buna göre AÖDBDT'nde en yüksek aritmetik ortalamaya sahip grup $\bar{x} = 9.15$ ile üniversitelerin sınıf öğretmenliği bölümünden mezun olan sınıf öğretmenleri, en düşük aritmetik ortalamaya sahip grup ise $\bar{x} = 7.66$ ile diğer fakültelerden mezun olan sınıf öğretmenleridir.

Tablo 5b. Sınıf Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Bilgi Düzeylerinin Mezun Olunan Okul Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu İle İlgili Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler	Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	160.42		2	80.21	6.74	,001
Gruplariçi	4140.35		348	11.90		
Toplam	4300.77		350			

Tablo 5b'de görüldüğü gibi, sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri mezun olunan okul değişkenine göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. [$F_{(2,348)} = 6.74$, $p < .01$]. Mezun olunan okul değişkenine göre belirlenen bu farkın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak için post-hoc çoklu karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Hangi post-hoc karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için yapılan Levene testi ile varyansların homojen olduğu görülmüştür. [$L_{(2,348)} = 1.36$, $p > .05$]. Bu durumda gruplar arası farkın kaynağını bulmak için LSD post-hoc çoklu karşılaştırma tekniği kullanılmıştır.

Tablo 5c. Sınıf Öğretmenlerinin Mezun Olunan Okul Değişkenine Göre AÖDBDT'den Aldıkları Puan Ortalamaları Arasındaki Farkın Kaynağına İlişkin Yapılan LSD Testi Sonuçları

Mezun Olunan Okul	Sınıf Öğretmenliği	Eğitim Fak. Diğer Böl.	Diğer Fakülteler
Sınıf Öğretmenliği	$\bar{x} = 9.15$	$p < .05$	$p < .01$
Eğitim Fak. Diğer Böl.		$\bar{x} = 7.92$	
Diğer Fakülteler			$\bar{x} = 7.66$

Tablo 5c'de görüldüğü gibi; mezun olunan okul değişkenine göre sınıf öğretmenlerinin AÖDBDT'den aldıkları puanlar arasında; sınıf öğretmenliği

bölümü mezunu öğretmenlerle eğitim fakültelerinin diğer bölümlerinden mezun olan öğretmenler arasında, sınıf öğretmenliği bölümü mezunu öğretmenler lehine; sınıf öğretmenliği bölümü mezunu öğretmenlerle üniversitelerin diğer fakültelerinden mezun olan öğretmenler arasında, sınıf öğretmenliği bölümü mezunu öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu sonuçlara göre, sınıf öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeylerinin diğer fakülte ve bölümlerden mezun olan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Tablo 6'da sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeylerinin görev yapılan okul türü değişkenine göre farklılaşma durumuna ilişkin t-testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 6. Sınıf Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Bilgi Düzeylerinin Görev Yapılan Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu İle İlgili t- Testi Sonuçları

Görev Yapılan Okul Türü	n	\bar{x}	ss	t- Testi		
				t	sd	p
Devlet	315	8.53	3.54	-1.71	349	,09
Özel	36	9.58	3.12			

Tablo 6'ya göre sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri görev yapılan okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. [$t_{(349)}=-1,71$ $p>.05$]. Özel okulda görev yapan öğretmenlerin AÖDBDT ortalaması ($\bar{x}=9,58$) devlet okulunda görev yapan öğretmenlerin AÖDBDT ortalamasından ($\bar{x}=8,53$) yüksek olmasına rağmen fark anlamlı bulunmamıştır. Bu sonuca göre görev yapılan okul türü değişkeninin sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri üzerinde belirleyici bir faktör olmadığı söylenebilir. Tablo 7a-b-c'de sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeylerinin mesleki değişkenine göre farklılaşma durumuna ilişkin Anova sonuçları verilmiştir.

Tablo 7a. Sınıf Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Bilgi Düzeylerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Mesleki Kıdem	n	\bar{x}	ss
1-10 yıl	134	10.25	3.40
11-20 yıl	149	7.83	3.08
21 yıl ve üzeri	68	7.24	3.41
Toplam	351	8.64	3.51

Tablo 7a'da görüldüğü gibi, 1–10 yıl arası mesleki kıdeme sahip sınıf öğretmenlerinin AÖDBDT'den aldıkları puan ortalamaları $\bar{x} = 10.25$, 11–20 yıl arası mesleki kıdeme sahip sınıf öğretmenlerinin AÖDBDT'den aldıkları puan ortalamaları $\bar{x} = 7.83$, 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip sınıf öğretmenlerinin AÖDBDT'den aldıkları puan ortalamaları $\bar{x} = 7.24$ 'dür. Buna göre AÖDBDT'nde en yüksek aritmetik ortalamaya sahip grup $\bar{x} = 10.25$ ile 1–10 yıl arası mesleki kıdeme sahip sınıf öğretmenleri, en düşük aritmetik ortalamaya sahip grup ise $\bar{x} = 7.24$ ile 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip sınıf öğretmenleridir.

Tablo 7b. Sınıf Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Bilgi Düzeylerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu İle İlgili Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler	Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	580.36		2	290.18	27.14	,000
Gruplarıçi	3720.41		348	10.69		
Toplam	4300.77		350			

Tablo 7b'de görüldüğü gibi, sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. [$F_{(2-348)} = 27.14$, $p < .01$]. Mesleki kıdem değişkenine göre belirlenen bu farkın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak için post-hoc çoklu karşılaştırma analizlerine geçilmiştir. Hangi post-hoc karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için yapılan Levene testi ile varyansların homojen olduğu görülmüştür. [$L_{(2-348)} = 1.70$, $p > .05$]. Bu durumda gruplar arası farkın kaynağını bulmak Scheffe post-hoc çoklu karşılaştırma tekniği kullanılmıştır.

Tablo 7c. Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre AÖDBDT'den Aldıkları Puan Ortalamaları Arasındaki Farkın Kaynağına İlişkin Yapılan Dunnett C Testi Sonuçları

Mesleki Kıdem	1–10 yıl	11–20 yıl	21 yıl ve üzeri
1-10 yıl	$\bar{x} = 10.25$	$p < .01$	$p < .01$
11-20 yıl	---	$\bar{x} = 7.83$	---
21 yıl ve üzeri	---	---	$\bar{x} = 7.24$

Tablo 7c'de görüldüğü gibi mesleki kıdem değişkenine göre sınıf öğretmenlerinin AÖDBDT'den aldıkları puanlar arasında; 1–10 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerle 11–20 yıl arası mesleki kıdeme sahip

öğretmenler arasında, 1–10 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin lehine; 1–10 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerle 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında, 1–10 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu sonuçlar göstermektedir ki, öğretmenlerin mesleki kıdemi arttıkça alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri azalmaktadır. Bir başka ifadeyle mesleki kıdem değişkeni sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeylerinde belirleyici bir faktördür.

Tablo 8’de sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeylerinin lisansüstü eğitim alma değişkenine göre farklılaşma durumuna ilişkin t-testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 8. Sınıf Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Bilgi Düzeylerinin Lisansüstü Eğitim Alma Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu İle İlgili t- Testi Sonuçları

Lisansüstü Eğitim Alma	n	\bar{x}	ss	t- Testi		
				t	sd	p
Evet	41	11.76	2.35	8.48	64.92	,000
Hayır	310	8.23	3.43			

Tablo 8’e göre sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri lisansüstü eğitim alma değişkenine göre .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermektedir. [$t_{(64.92)}=8.48$, $p<.01$]. Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında, lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin ($\bar{x}=11.76$) lisansüstü eğitim almayan öğretmenlere ($\bar{x}=8.23$) göre alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri daha yüksek görünmektedir. Bu sonuca göre lisansüstü eğitim alma değişkeninin sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri üzerinde belirleyici bir faktör olduğu söylenebilir. Tablo 9’da sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeylerinin hizmet içi eğitime katılma değişkenine göre farklılaşma durumuna ilişkin t-testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 9. Sınıf Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Bilgi Düzeylerinin Hizmet İçi Eğitime Katılma Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu İle İlgili t- Testi Sonuçları

Hizmet İçi Eğitime Katılma	n	\bar{x}	ss	t- Testi		
				t	sd	p
Evet	124	10.31	2.91	7.43	292.47	,000
Hayır	227	7.73	3.47			

Tablo 9’a göre sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri hizmet içi eğitime katılma değişkenine göre .01 düzeyinde

anlamli bir farklılık göstermektedir. [$t_{(292.47)}=7.43$, $p<.01$]. Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında, hizmet içi eğitime katılan öğretmenler ($\bar{x}=10.31$) hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlere ($\bar{x}=7.73$) göre alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyi açısından daha yeterli görünmektedir. Bu sonuca göre hizmet içi eğitime katılma değişkeninin sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri üzerinde belirleyici bir faktör olduğu söylenebilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmanın birinci amacı sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeylerinin belirlenmesine yöneliktir. Bu amaca ilişkin bulgular sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirmede yeterince bilgi sahibi olmadıklarını göstermiştir. Yapılan araştırmalar bu veriye destek olacak niteliktedir. Adıyaman'ın (2005) yaptığı araştırmada 4. 6 ve 8. Sınıf Türkçe dersine giren öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmede tam anlamıyla bilgi sahibi olmadıklarını tespit etmiştir. Ayrıca Güneş (2007) ve Bal (2009) tarafından yapılan araştırmalarda sınıf öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirmede sürecinde karşılaştığı problemlerin başında ölçme ve değerlendirme hakkındaki bilgi eksikliğinin olduğunu tespit etmiştir. Aynı şekilde Birgin 2010 yılında yapmış olduğu bir araştırmada, sınıf öğretmenlerinin geleneksel ölçme ve değerlendirme tekniklerini alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine göre daha sık kullandıklarını tespit etmiştir. Ayrıca öğretmenlerin alternatif tekniklerle ilgili yeterince bilgi sahibi olmadıkları görülmüştür. Candur (2007) yapmış olduğu araştırmada fen ve teknoloji öğretmenlerinin sıklıkla derslerinde çoktan seçmeli testleri kullandıklarını tespit etmiştir. Yine aynı şekilde Ersoy (2008) tarafından yapılan bir araştırmada sınıf öğretmenlerinin fen ve teknoloji dersi ölçme ve değerlendirme çalışmalarında en fazla çoktan seçmeli testleri en azda yapılandırılmış gridi kullandıklarını tespit etmiştir. Ayrıca aynı çalışmada öğretmenler ölçme ve değerlendirme hakkında hizmet içi eğitime ihtiyaçlarının olduğunu belirtmişlerdir. Bu iki araştırmada sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme hakkındaki bilgilerinin yetersiz olduğuna işaret etmektedir. Öğretmenlerin konu ile ilgili bilgileri yeterli olsaydı bu teknikleri daha sık kullanmaları beklenirdi. Gök ve Şahin (2009) yapmış oldukları araştırmada sınıf öğretmenlerinin geleneksel ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanmada kendilerini yeterli gördüklerini yeni ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanmada ise genel olarak kendilerini yeterli görmediklerini tespit etmiştir. Ayrıca öğretmenlerin değerlendirme yaparken ve not verirken daha çok geleneksel teknikleri kullandıklarını görmüştür. Bu durum sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme ile ilgili olarak bilgilerinin eksik olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın ikinci amacı sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeylerinin bazı demografik (cinsiyet, mezun olunan okul türü, görev yapılan okul türü, mesleki kıdem, lisansüstü eğitim alma durumu, hizmet içi eğitime katılma durumu) değişkenlere göre farklılaşp

farklılaşmadığının tespit edilmesine yöneliktir. Bu amaca yönelik elde edilen bulgulara göre cinsiyet değişkeninin sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri üzerinde belirleyici bir faktör olduğu söylenebilir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre bayan öğretmenler alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyi testinden (AÖDBDT) erkek öğretmenlere göre daha yüksek puan almışlardır ve bu fark istatistiksel olarak da anlamlıdır. Yapılan araştırmalarda bu bulguya karşılık farklı sonuçlar elde edilmiştir. Adıyaman'ın (2005) yapmış olduğu araştırmada 4,6 ve 8. sınıf Türkçe dersine giren öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılaşma tespit edememiştir. Aynı şekilde Maral'ın (2009) yapmış olduğu araştırmada sınıf öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme konusundaki yeterlikleri cinsiyet değişkeni açısından farklılık göstermemektedir. Ataman (2007) yapmış olduğu araştırmada ise bayan öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmede daha başarılı olduğunu tespit etmiştir.

Mezun olunan okul türü değişkeni sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri üzerinde belirleyici bir faktördür. Sınıf öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri diğer fakülte ve bölümlerden mezun olan öğretmenlere göre daha yüksek bulunmuştur. Diğer araştırma sonuçları bu bulguyu destekleyecek şekildedir. Adıyaman (2005) ve Güneş (2007) yaptıkları araştırmalarda eğitim fakültesi mezunlarının diğer fakülte mezunlarına göre ölçme ve değerlendirmede daha yeterli olduklarını tespit etmişlerdir. Sınıf öğretmenliği bölümü de eğitim fakültesinin bir bölümüdür. Bu bulgular öğretmenlik eğitiminde eğitim fakültelerinin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Görev yapılan okul türü değişkeni sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri üzerinde belirleyici bir faktör değildir. Devlet ve özel okulda çalışan öğretmenlerin AÖDBDT'den elde ettikleri puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Ancak özel okulda görev yapan öğretmenlerin ortalamaları devlet okullarında görev yapan öğretmenlere göre daha yüksektir. Adıyaman'ın (2005) yapmış olduğu araştırmada bu yöndedir. Bu araştırmada özel okulda görev yapan öğretmenler devlet okulunda görev yapan öğretmenlere göre ölçme ve değerlendirme açısından daha bilgili bulunmuşlardır.

Mesleki kıdem değişkeni sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeylerinde belirleyici bir faktördür. Öğretmenlerin mesleki kıdemi arttıkça alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri azalmaktadır. 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin AÖDBDT'den aldıkları puan ortalamaları en yüksek iken 21 yıl ve üzeri kıdem sahip öğretmenlerin puan ortalamaları en düşüktür. Yapılan araştırmalarda bu bulguyu destekleyecek yöndedir. Ataman (2007), Birgin (2010), Adıyaman (2005) kıdem yılı az öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmede daha bilgili ve başarılı olduklarını tespit etmiştir. Bu durum öğretmenlerin mesleğe başladıktan sonra kendilerini yenilemediklerini göstermektedir.

Lisansüstü eğitim alma değişkeninin sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri üzerinde belirleyici bir faktör olduğu söylenebilir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre lisansüstü eğitim alan öğretmenler AÖDBDT'den lisansüstü eğitim almayan öğretmenlere göre daha yüksek puan almışlardır ve bu fark istatistiksel olarak da anlamlıdır. Bu sonuç lisansüstü eğitim yapan öğretmenlerin kendini yenilediğini ve gelişmeye açık olduğunu göstermektedir. Ayrıca öğretmenlerin niçin lisansüstü eğitim yapmalarının teşvik edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Hizmet içi eğitime katılma değişkeninin de sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri üzerinde belirleyici bir faktör olduğu söylenebilir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre alternatif ölçme ve değerlendirme ile ilgili hizmet içi eğitime katılan öğretmenler AÖDBDT'den katılmayan öğretmenlere göre daha yüksek puan almışlardır ve bu fark istatistiksel olarak da anlamlıdır. Ersoy (2008), Birgin (2010) ve Çalışkan (2009) yaptıkları araştırmalarda öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmede bilgi eksikliği içinde olduklarını ve hizmet içi eğitime gereksinim duyduklarını tespit etmişlerdir. Ayrıca, Maral (2009) yapmış olduğu araştırmada hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmede kendilerini daha yeterli gördüklerini tespit etmiştir. Bu sonuçlar öğretmenlik mesleğinde hizmet içi eğitimin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Çünkü yeni gelişmelerden öğretmenler ancak hizmet içi eğitim faaliyetleri ile haberdar olabilirler.

Araştırmanın sonuçlarına dayanılarak aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

a. Araştırma sonuçlarına göre sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri orta düzeyde çıkmıştır. Sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme ile ilgili bilgilerini arttırmaları amacıyla hizmet içi eğitim verilmelidir. Hizmet içi eğitimde alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin uygulama boyutu üzerinde de durulmalıdır. Hizmet içi eğitimleri konunun uzmanı olan öğretim üyeleri vermelidir.

b. Araştırma sonuçlarına göre 1-10 yıl arası mesleki kıdem sahip öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri de orta düzeydedir. Bu durum yeni mezun olan öğretmenlerin de alternatif ölçme ve değerlendirme bilgilerinin çok yüksek olmadığını göstermektedir. Bundan dolayı öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumları olan eğitim fakültelerinde görev yapan öğretim üyeleri alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri üzerinde daha çok durmalıdırlar.

c. Araştırma sonuçlarına göre lisansüstü eğitim yapan öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme düzeyleri lisansüstü eğitim yapmayan öğretmenlere göre daha yüksek çıkmıştır. Bundan dolayı öğretmenlerin lisansüstü eğitim yapmaları desteklenmelidir. Öğretmenlerin lisansüstü eğitim yapma şartları kolaylaştırılmalı ve öğretmenler bu konuda isteklendirilmelidir.

d. Öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri ile ilgili yapılan araştırmaların çok fazla olmadığı görülmektedir. Bu konu ile ilgili daha fazla araştırma yapılmalıdır.

e. Yapılacak olan araştırmalarda öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini uygulama düzeyleri incelenebilir. Uygulamada çekilen sıkıntılar ve nedenleri üzerinde durulabilir.

f. Bu araştırma sınıf öğretmenleri ile ilgili olarak yapılmıştır. Yapılacak olan diğer araştırmalarda ortaokul ve liselerde görev yapan branş öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri incelenebilir.

g. Bu araştırma nicel bir çalışmadır. Nitel araştırmalarla sınıf öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme bilgi düzeyleri daha ayrıntılı olarak incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Adıyaman, Y. (2005). *İlköğretim 4,6 ve 8. sınıflarında türkçe dersine giren öğretmenlerin ölçme değerlendirme düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akata, A. (2007). *Türkçe programıyla ilgili ölçme ve değerlendirme sürecinin işlevselliği üzerine bir araştırma (Tekirdağ ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akçamete, A. G. (2005). *Açılış konuşması. Öğretmen yetiştirmede kalite sorunlar çalıştay (s:8)*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi. Ankara: Tekişik Eğitim Araştırma Geliştirme Vakfı
- Alıcı, A. (2010). Öğrenci performansının değerlendirilmesinde kullanılan diğer ölçme araç ve yöntemleri. S. Tekindal (Edit.). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (s.127-168) (2. Baskı). Ankara: Pegem A Akademi
- Arda, D. (2009). *İlköğretim sınıf öğretmenlerinin 2005 öğretim programı ekseninde ölçme ve değerlendirme alanındaki yeterlilik ve görüşlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ataman, M. (2007). *Benzeşen ve ayrışan yönleriyle 1998 ve 2004 ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programlarında (4-5. sınıflar) ölçme ve değerlendirme yöntem ve teknikleri ve bunlara ilişkin öğretmen görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Atılğan, H. (2009). Değerlendirme ve not verme. H. Atılğan (Edit.). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (s.349-395) (4. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bahar, M., Nartgün, Z., Durmuş, S. & Bıçak, B. (2009). *Geleneksel-tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme teknikleri öğretmen el kitabı* (3. Baskı). Ankara: Pegem A Akademi.
- Bal, A. P. (2009). *İlköğretim beşinci sınıf matematik öğretiminde uygulanan ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının öğretmen ve öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bayrak, R. (2007). *Ölçme ve değerlendirmenin öğrenmeye etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Birgin, O. (2010). *4-5. sınıf matematik öğretim programında öngörülen ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının öğretmenler tarafından uygulanabilirliği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Birgin, O. & Gürbüz, R. (2008). *Sınıf öğretmeni adaylarının ölçme ve değerlendirme konusundaki bilgi düzeylerinin incelenmesi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı: 20, 163-179.
- Büyüköztürk, ř. (2006). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Candur, F. (2007). *Öğretmenlerin fen ve teknoloji öğretimi, kullanılan ölçme değerlendirme yöntemleri ve bu yöntemlerin öğretim sürecindeki önemi hakkındaki düşüncelerin*

- belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çalışkan, İ. (2009). *Fen ve teknoloji öğretmen adaylarının tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanma becerileri ile fen ve teknoloji öğretmen ve öğretmen adaylarının bu yaklaşımlarla ilgili görüşleri hakkında durum belirleme çalışması Ankara ili ve Hacettepe üniversitesi örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çepni, S. (2009). Performansların değerlendirilmesi. E. Karip (Edit.). *Ölçme ve değerlendirme* (s. 233-292) (2. Baskı). Ankara: Pegem A Akademi.
- Duban, N. & Küçükylmaz, E. A. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının alternatif ölçme-değerlendirme yöntem ve tekniklerinin uygulama okullarında kullanımına ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*, 7(3). 769-784
- Dündar, Ş. (2008). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi öğrenme ortamlarının yapılandırmacı özellikler açısından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ersoy, E. (2008). *İlköğretim birinci kademe fen ve teknoloji dersindeki ölçme ve değerlendirme uygulamasının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gök, B. & Şahin, A. E. (2009). İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin değerlendirme araçlarını çoklu kullanımı ve yeterlik düzeyleri. *Eğitim ve Bilim*, 34(153) 127-143.
- Güneş, A. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin kendi algularına göre ölçme ve değerlendirme yeterlikleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kan, A. (2009). Ölçmenin temel kavramları. H. Atılğan (Edit.). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (s.1-22) (4. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karahan, U. (2007). *Alternatif ölçme değerlendirme metotlarından grid, tanılayıcı dallanmış ağaç ve kavram haritalarının biyoloji öğretiminde kullanılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın.
- Mamur, N. (2009). *Anadolu güzel sanatlar lisesi resim bölümü öğrencilerinin sanatsal yeterliliğini ölçme ve değerlendirmede eğitsel gelişim dosyasının (portfolyo) rolü*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Maral, D. Y. (2009). *Sınıf öğretmenlerinin ölçme değerlendirme yeterlik düzeyleri ve hizmet içi eğitim gereksinimleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. ÇOMÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- McMillan, J. H. (2007). *Classroom assessment: principles and practice for effective standart-based instruction*. Boston: Pearson Education. Fourth edition
- Milli Eğitim Bakanlığı (2005). *İlköğretim okulu ders programları ve öğretim kılavuzları*. Erzurum: Yakutiye Yayıncılık
- Okur, M. (2008). *4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin fen ve teknoloji dersinde kullanılan alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Orhan, A. T. (2007). *Fen eğitiminde alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin ilköğretim öğretmen adayı, öğretmen ve öğrenci boyutu dikkate alınarak incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özçelik, D. A. (1998). *Ölçme ve değerlendirme*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Senemoğlu, N. (2004). *Gelişim öğrenme ve öğretim* (10. baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Tabak, R. (2007). *İlköğretim 5. sınıf fen ve teknoloji ders programının öğrenme – öğretim ve ölçme değerlendirme yaklaşımları kapsamında incelenmesi (muğla ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tekin, H. (1996). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Torçuk, F. Ç. (2008). *2006-2007 eğitim öğretim yılı ilköğretim 6. sınıf matematik dersi öğretim programının "ölçme ve değerlendirme" boyutunun uygulanma düzeyinin incelenmesi (Muğla ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

- Turgut, M. F. (1990). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme metotları* (7. baskı). Ankara: Saydam Matbaacılık.
- Uysal, K. (2008). *Öğrencilerin ölçme değerlendirme sürecine katılması: akran değerlendirme ve öz değerlendirme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- MEB (2013). http://mevzuat.meb.gov.tr/html/225_0.html. 26.02.2013 tarihinde indirilmiştir.
- TDK(2012).http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.50ee773a33b525.35055725. 05.09.2012 tarihinde indirilmiştir.